

som en musikvidenskabelig eksistensbetingelse, på nødvendigheden af at gøre op med tabuer, de gamle, der er ved at være overvundne, så vel som nye, der måtte snige sig frem. Og der er åbenbart meget stof at forske i, men lige så åbenbart også behov for teoretisk refleksion, herunder ikke mindst over selve afgrænsningen Musica Baltica.

Peder Kaj Pedersen

Inge Nygaard Pedersen and Lars Ole Bonde (eds.): *Music Therapy within Multi-Disciplinary Teams. Proceedings of The 3rd European Music Therapy Conference Aalborg June 1995*. Aalborg Universitetsforlag, Aalborg 1996. 216 s., ill., ISBN 87-7307-532-9, kr. 190.

Min adkomst til at skrive om denne bog er ikke musikterapeutens, men musikpædagogens. Imidlertid kan en vægtlægning på de aspekter af musikterapien, der har almen musikvidenskabelig interesse, måske også tjene som en indgang til kendskabet til den. Jeg husker, at afdøde lektor Gunnar Heerup, som var en markant skikkelse i dansk musikpædagogisk debat i en menneskealder, i 1960'erne insisterede på at trække en skarp skillelinie mellem musikpædagogik og -terapi. Men med vore dages almene musikvidenskabelige interesse for emner som musikkens væsen, musikoplevelse, musikkens forbundethed med det kropsligt-motoriske og hjernemodul teorier ser denne skillelinie ud til være blevet gennemhullet. Disse områder er af betydning for den, der beskæftiger sig med musikterapi og -pædagogik såvel som for den, der på den 'traditionelle' musikvidenskabs plan studerer musikalsk analyse.

Bogen er en rapport fra den europæiske musikterapi-konference, der blev holdt i Aalborg i juni 1995. I konferencen deltog ca. 250 musikterapeuter, hvoraf 80 præsenterede indlæg. Heraf har bogens udgivere udvalgt en fjerdedel til konferencerapporten. Ved at stable et så stort projekt som denne konference på benene har arrangørerne placeret Aalborg Universitets musikterapeutuddannelse, som også er den eneste i Europa, der har et formaliseret ph.d.-program i musikterapi, på det internationale landkort, og man kan spørge, om uddannelsen i samme grad har den position, den er berettiget til, inden for det danske musikvidenskabelige miljø?

Temaet for konferencen var musikterapi udøvet inden for tværfagligt sammensatte grupper, og bogens 20 artikler forholder sig mere eller mindre tæt hertil. De to sidste artikler drejer sig om uddannelse af musikterapeuter, og bogens tema behandles her i en undervisnings-sammenhæng. Den italienske professor Gianluigi di Franco, der er musikterapeut og psykiater i et musikterapicenter i Napoli, understreger indledningsvis nødvendigheden af, at den enkelte musikterapeut ikke bare samarbejder med en række eksperter fra andre fagområder (medicin, psykologi, psykoterapi), men selv møder med færdigheden i at observere, tolke og behandle. Han pointerer i øvrigt vigtigheden af supervision af musikterapeutens arbejde og opstiller en supervisionsmetodik, der er udsprunget af hans mangeårige praksis som psykiater og musikterapeut. En reference til lingvisten Ferdinand de Saussure peger på en mulighed for at behandle forholdet mellem lyden (som signifiant) og den følelse, der er knyttet til den (som signifié), på et teoretisk plan, men beklageligvis begrænser Franco sig til antydningen.

Den engelske Tony Wigram, der er ansat på Aalborginstituttet, forsøger i sin undervisning at bygge de studerende en bro fra den viden, de får om deres kommende klienters sygdomsbilleder samt om terapi- og musikterapiteori, til den terapeutiske praksis, de forbereder sig på. Det sker i form af uhyre velforberedte rollespil, hvor de studerende agerer terapeuter eller klienter. Et af de interessante momenter i hans tilrettelæggelse af rollespillene er en understregning af behovet for musikalsk improvisation inden for et bredt og veldefineret musikalsk stilspækttrum. Hvis man tager udgangspunkt i musikterapeuternes opfattelse af, at samspillet mellem lyd og følelse er centralt for musikterapien, kan det virke underligt, at størsteparten af bogens forfattere tilsyneladende ikke føler behov for nærmere at præcisere arten af og spillemåden i den musik, de anvender i deres terapi, bortset fra at de oplyser, om de arbejder med improvisations-musikterapi eller lader klienterne lytte til komponeret musik, live eller på plade. Det skal nævnes, at der på konferencen har været vist en masse videoer, hvor deltagerne direkte har kunnet opleve arten af den musikalske interaktion.

Af de indlæg, der i bogen er grupperet under hovedoverskrifterne „Mental helse“ (6) og „Udviklingshandicaps“ (5), er de seks case-study-orienterede. Helen Odell Miller (England) arbejder med gamle mennesker, der befinder sig

på et fremskredent stade af demens, og hun mener, at den musikalske interaktion, der finder sted mellem hende og klienterne, ofte repræsenterer den eneste kontakt, disse gamle mennesker kan få med omverdenen. Hun understreger nødvendigheden af et samarbejde med familie, plejere, institutioner og servicorganer. Hun hører til de musikterapeuter, der arbejder med musikterapien på et psykoanalytisk grundlag og finder, at selv når man arbejder med mentalt stærkt svækkede mennesker, er det uomgængeligt at forsøge at forstå, hvad der foregår i klienternes ubevidste, hvis man skal kunne hjælpe dem.

Det er let at fange læseres opmærksomhed, når beskrivelsen gælder mennesker, der befinder sig i periferien af 'det normale'. De seks andre case-study-forfattere skriver om arbejdet med autistiske klienter, sindslidende kvindelige forbydere, kræftpatienter, en alkoholiseret musiker med identitetstab samt børn med tale- og indlæringsproblemer. Både individuel terapi, morbarnterapi og gruppeterapi er repræsenteret, og det er helt overvejende improvisationsmusik, terapeuterne tager i anvendelse.

Blandt de fire mere teoretisk orienterede artikler i de to nævnte hovedafsnit er det „The Integration of Group-Music Therapy in Multi-Disciplinary Teams“, skrevet af to hollandske terapeuter, Almut Pioch og Albert Berman, der tættest følger konferencens tema. De beskriver, hvordan musikterapien kan indtage en central plads i et tværfagligt behandlerteam. De skelner mellem individorienterede og gruppeorienterede integrerede behandlingsstrategier. Ved sidstnævnte tages den samme gruppe, der er homogen sammensat, et fastlagt ugeprogram, hvori der ud over musikterapien kan indgå kunst-, drama-, psyko- og psyko-motorisk terapi. At klienterne kan forholde sig udtrykkende og modtagende til hinanden på samme tid, giver gruppemusikterapien særlige kommunikative kvaliteter.

Syv af bogens artikler er grupperet under titlen forskning. Og det er her, vi kommer tættest på overlappingsområdet mellem musikterapi, -pædagogik og -videnskab i det hele taget. Fx har den norske Ruth Eckhoff et udmærket indlæg, „Musiktænkning og den oplevende krop“, der kan beskrives som en kort indføring i teorier af franske fænomenologer (Marcel, Merleau-Ponty, Ricoeur), socialantropologer (Keil), populærmusikteoretikere (Middleton, Bradby), samt af repræsentanter for nyere udviklingspsykologi (Stern, Trewarthen) og musikpædagogik (Swanwick). Kroppens sansning er basis for alle ople-

velser, også de musikalske, og Eckhoff konstaterer i slutningen af artiklen, at studier på området – på trods af dets vitale betydning for musikterapien – er alt for dårligt repræsenteret i dens forskning. Eckhoff hører til de forskere, der inddrager et kønsperspektiv i deres musikvidenskabelige syn; her gør hun det i forbindelse med et referat af Barbara Bradbys artikel om køn, teknologi og kroppen i dansemusik.

Blandt de resterende seks forfattere til artiklerne om forskning findes kapaciteter som professor David Aldridge, der virker i Herdecke i Tyskland, og pioneren Claus Bang, der med sit arbejde for døve børn og unge grundlagde Aalborgskolen. Jeg har her valgt kun at omtale den norske professor Even Ruud, der har spillet en stor rolle inden for udviklingen af musikterapien i Norden siden 1970'erne. Hans artikel giver en fin oversigt over tendenserne i musikterapien siden 1970, og først og fremmest lægger han op til en diskussion af forskningsmetoder. Kvalitative metoder har vundet indpas inden for musikterapien, og Ruud opstiller en liste over deres karakteristika. Til sidst tegner han en model over de forskellige forskeres positioner, fra behavioristiske over deskriptivt-pragmatiske, positivistiske, fænomenologiske til interpretative. Og han antyder, at måske skal improvisationsprocessen mellem terapeut og klient ikke forstås ud fra en eller anden iboende musikalsk struktur eller klientens biografi, men ud fra den musikalske kode, der udvikles gennem sessionerne.

Redaktionen af bogen bærer et vist præg af hastværk. Procentdelen af stavfejl og typografiske fejl er for stor, og hvorfor er Tony Wigram faldet ud af præsentationslisten? Nogle af problemerne skyldes vel, at bogen er trykt på konferencensproget engelsk. Det er nødvendigt for den indbyrdes forståelse, men det er hæmmende for den elegante form og kan måske også give anledning til misforståelser. Fx forstår skandinaver nok det oprindeligt danske begreb rytmisk musik, men hvad siger begrebet direkte oversat til engelsk („rhythmical music“, fra Eckhoffs artikel) englændere og andre ikke-skandinaviske europæere?

Bogens artikler markerer et frodigt musikalsk miljø i udvikling, og hermed overgår indtrykket af dem introduktionens efter min mening lidt for euforiske lovprisning af selve konferencens iboende 'musikalitet'. I Danmark har vi imidlertid grund til at være stolte over musikterapiuddannelsen i Aalborg, der jo blev en realitet i høj grad takket være „Herdecke-generationens“

(Ruud) to danskere, Inge Nygaard Pedersen og Benedicte Scheiby.

Inge Bruland

Greger Andersson (ed.): *Spelglädje i Lundagård. 250 år med Akademiska kapellet*. Lund University Press, Lund 1996. 255 s., ill., ISBN 91-7966-343-5, SKR. 250.

Hvis denne bog er et pligtarbejde – og det er jubilæumsskrifter vel nærmest pr. definition – så må dens forfattere i hvert fald have opfattet det som en kær pligt at hylde den livskraftige jubilar, Akademiska kapellet i Lund. Det er blevet til en fornem mosaik af 33 velskrevne og rigt illustrerede bidrag, ordnet under syv hovedoverskrifter, omhyggeligt redigeret af Greger Andersson, professor i Lund, som også selv er forfatter eller medforfatter til ni af disse bidrag.

Første kapitel, „Nutid og begyndelse“, sætter – næsten programmatisk – den aktuelle virkelighed op mod det historiske tilbageblik. Erik Wallrup interviewer den nuværende kapelmester Johan Åkesson om, hvad kapellet er og betyder i dag, og Greger Andersson har undersøgt musikdyrkelsen ved Lunds universitet, for kapellet var der, for universitetsmusik i Lund rækker længere end de 250 år tilbage. Først herefter fortæller han og Göran Blomqvist om selve grundlæggelsen, en proces der strakte sig over flere år og afsluttedes i 1747.

Akademiska kapellet i Lund har tilsyneladende helt fra begyndelsen været indstillet på at skulle kunne dokumentere sin egen historie – og en nådig skæbne har skånet dets samlinger. Al den musik, der er blevet spillet gennem tiderne såvel som en rigdom af arkivalier er blevet bevaret, så at forfatterne til skriftet har haft et overådigt kildemateriale til rådighed.

De to følgende hovedafsnit, „Musiken“ og „Kapellmästarna“, samler de fleste bidrag i bogen. Her gennemgås en række af de værker, som i tidens løb er blevet opført, og der tegnes livfulde billeder af de personligheder, der stod i spidsen for selskabet.

Greger Andersson kan godtgøre en tidlig nær forbindelse mellem kapellet i Lund og hofkapellet i Stockholm. Kapelmester Friedrich Kraus besøgte allerede i 1754 hofkapellet og lånte 15 symfonier med tilbage, som han derefter kunne skrive af. I det hele taget er instrumentalmusik dominerende i den tidlige del af repertoiret –

overvejende tysk og italiensk musik, blandet med enkelte svenske værker. Vokal lejligheds- musik kom dog snart til, kantater til fornemme begravelser, til promotioner og andre højtideligheder. Overvejende håndskrifter, men også en hel del trykte noder fra det 18. århundrede pryder samlingen.

Kapellets musikbibliotek vokser støt gennem det 19. århundrede, som Greger Andersson, suppleret med Lars-Göran Harryson, viser. Men der har også været brug for det, ikke blot til de store ceremonier og til almindelig koncertvirksomhed, men også til uddannelsesformål og mere intim samling om kammermusik. Der er voksende kontakt over Øresund til København. Man havde f.eks. før lånt musik fra Sartis operaer, og nu lader man sig forsyne med noder fra Olsens nodehandel og henter værker af F.L.Æ. Kunzen (ouverturen til *Erik Ejegod*) og senere hen Niels W. Gade (symfonier). Det wienerklassiske (Haydn, Mozart, Beethoven) og tidlige romantiske repertoire (Mendelssohn) satte imidlertid længe det kraftigste præg på virksomheden.

Hvor læseren er ført frem til det 20. århundrede, overlades ordet til Boel Lindberg, som kaster særligt lys over kapellets festmusik. Ikke blot i form af en oversigt over de talrige lejligheder, hvor der gennem de 250 år har været brug for den, men med indgående omtale af og analytiske kommentarer til flere af de opførte værker, bl.a. John Fernströms fra 1953 og Hilding Rosenbergs fra 1968.

Dette hovedafsnit sluttes med Johan Åkessons erindring om en koncert i Greifswalds domkirke i 1969, der førte ham til en ny forståelse af første tema i den 10. fuga i J.S. Bachs *Die Kunst der Fuge*, idet det afslørede sig for ham som en figureret krebsvending af første del af hovedtemaet. Jeg kan ikke uden videre bedømme, om Åkessons iagttagelse var ny på den tid. Den nævnes senere i f.eks. Peter Schleunings bog om *Die Kunst der Fuge*, men Åkesson kæmpede sig i hvert fald selv frem til sin. Koncerten må i øvrigt have været en af de første, som blev gennemført med det særlige kammerorkester, *Cappella Lundensis*. Senere i bogen kaster Lars Lindqvist et blik tilbage over dets 30 år.

Afsnittet „Kapellmästarna“ indledes med Göran Blomqvists indgående skildring af kapelmestrenes arbejdsvilkår – ti har der været af dem i historiens løb. Hovedvægten ligger ikke på biografiske data, men på rammerne for deres forpligtelser og vilkårene for deres arbejde, kort sagt på kapelmesterfunktionen og dens gennem-